

2511-34

Provincie Noord-Brabant

**Advies Reikwijdte en Detailniveau MER
RWZI Treurenburg 's-Hertogenbosch**

Advies Reikwijdte en Detailniveau MER RWZI Treurenburg 's-Hertogenbosch

Auteur

ing. J.T.M. Ditters

Datum

26 april 2011

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Advies Reikwijdte en Detailniveau	7
2.1	Mededeling Reikwijdte en Detailniveau RWZI 's-Hertogenbosch	8
2.2	Advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage	9
2.3	Aanvullingen (mede) bevoegd gezag	10
2.4	Leemten in informatie	12
2.5	Evaluatieprogramma	13
2.6	Vorm en Presentatie	14
2.7	Samenvatting van het MER	15
3	Inspraakreacties	16
Bijlagen		17
1	Advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage	18
2	Schriftelijk ingekomen inspraakreacties	19
3	Verslag informatie- en inspraakavond	20

1 Inleiding

Het dagelijks bestuur van het waterschap Aa en Maas wil de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Treurenburg in 's-Hertogenbosch grootschalig aan te passen/te renoveren. De RWZI is aan het einde van haar technische levensduur en de noodzaak tot deels nieuwbouw en deels renovatie/groot onderhoud dient zich aan.

In dat licht wil het waterschap het toekomstperspectief van de RWZI grondig onderzoeken.

Een aantal aspecten speelt daarbij een rol:

- de hydraulische en biologische zuiveringscapaciteit moet worden uitgebreid naar respectievelijk 13.700 m³/h en ca 350.000 inwonerequivalenten;
- een (groot) deel van de installatie is verouderd en toe aan een grootschalige revisie;
- rekening dient te worden gehouden met toekomstige aanscherping van effluenteisen, ergo een verbetering van het zuiveringsrendement.

Naast vorenstaande wil het waterschap zelf de energie (gaan) opwekken die nodig is voor het zuiveringsproces. Het waterschap opteert daarbij voor een uitbreiding van de vergistingscapaciteit voor het zuiveringsslib. Ook wil het waterschap nagaan hoe groot het rendement is van een biologische nazuivering en welke meerwaarde dit oplevert in samenhang met mogelijk denkbare functies gerelateerd aan de landschappelijke inpassing van de RWZI in het gebied van de Diezemonding.

Het voornemen van het waterschap is om de te installatie op dezelfde plek operationeel te houden als de huidige: de polder Empel en Meerwijk. Echter, omdat tijdens de renovatie/aanpassing het zuiveringsproces voortgang moet blijven vinden zal een deel van de toekomstige installatie met grote waarschijnlijkheid op aangrenzende percelen komen te liggen. Het zoekgebied voor het voornemen is daarom wat ruimer gedefinieerd dan de huidige begrenzing van de RWZI.

Voor het in werking brengen van de voorgenomen activiteit zijn vergunningen vereist op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Waterwet (Wtw). Op grond van categorie C.18.6 van het Besluit milieueffectrapportage (m.e.r.) is deze activiteit m.e.r.-plichtig. Ten behoeve van de besluitvorming op de te zijner tijd in te dienen vergunningaanvragen dient daarom een m.e.r.-procedure te worden doorlopen. Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant is bevoegd gezag in het kader van de Wabo, het dagelijks bestuur van het waterschap Aa en Maas voor de Wtw.

De planologische inpassing zal te zijner tijd deel uitmaken van de besluitvorming op de aanvraag voor de omgevingsvergunning.

Het dagelijks bestuur van het waterschap heeft de wens uitgesproken om, hoewel in voorliggende situatie geen wettelijke verplichting, de uitgebreide m.e.r.-procedure te volgen. Dit met het oog op een zo open en transparant mogelijk proces waarbij men de omgeving en alle overige belanghebbenden maximaal wil betrekken en vanuit die achtergrond ook de zorgvuldigheid en de kwaliteit van het m.e.r.-proces aan hen wil laten uitkomen. Tevens heeft het waterschap aangegeven het op prijs te stellen als de Commissie voor de milieueffectrapportage zowel in de fase van de vaststelling van het advies voor de Reikwijdte en Detailniveau van het MER als te zijner tijd in de toetsingsfase advies zal uitbrengen.

Wij zien geen bezwaren in het doorlopen van de uitgebreide procedure en hebben deze derhalve gevolgd.

De m.e.r.-procedure is van start gegaan met de ontvangst op 7 februari 2011 van de door het dagelijks bestuur van het waterschap Aa en Maas in haar rol als initiatiefnemer opgestelde mededeling reikwijdte en detailniveau RWZI 's-Hertogenbosch.

Bij brief van 11 februari 2011 hebben wij, mede namens het dagelijks bestuur van het waterschap Aa en Maas in haar rol als mede bevoegd gezag, de wettelijke adviseurs en de Commissie voor de milieueffectrapportage verzocht ons te adviseren over de Reikwijdte en het Detailniveau voor het MER.

De mededeling reikwijdte en detailniveau RWZI 's-Hertogenbosch is op 18 februari 2011 gepubliceerd in de regionale edities van het Brabants Dagblad. Gedurende zes weken is een ieder in de gelegenheid gesteld om te reageren op de ter inzage liggende startnotitie.

Op 16 maart 2011 heeft op de RWZI 's-Hertogenbosch een openbare informatie- en inspraakavond plaatsgevonden. Het verslag van deze avond is als bijlage bij dit advies Reikwijdte en Detailniveau opgenomen.

Per brief van 23 maart 2011 hebben wij aan de Commissie het verslag van de informatie- en inspraakbijeenkomst (zie bijlage 3) toegezonden. Per brief van 7 april 2011 hebben wij aan de Commissie de ingekomen inspraakreacties en adviezen (zie bijlage 1) toegezonden.

Op 19 april 2011 hebben wij het advies van de Commissie ontvangen.

Het advies van de Commissie heeft als basis gediend voor het voorliggende advies Reikwijdte en Detailniveau. Waar het (mede) bevoegd gezag daar aanleiding toe heeft gezien, ondermeer naar aanleiding van reacties vanuit de inspraak en tijdens de informatieavond, is het advies nader aangevuld.

Bij het opstellen van het advies hebben wij rekening gehouden met de inhoud van de mededeling. Dit in die zin dat dit advies in combinatie met de mededeling moet worden gelezen. Onderwerpen die daarin al goed zijn behandeld komen niet verder expliciet meer aan bod. Volstaan wordt met een verwijzing waarbij er van wordt gegaan dat dit in het MER overeenkomstig zal worden uitgewerkt.

Het doel van dit advies voor Reikwijdte en Detailniveau is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

2 Advies Reikwijdte en Detailniveau

Advies Reikwijdte en Detailniveau MER RWZI Treurenburg 's-Hertogenbosch

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en het dagelijks bestuur van het Waterschap Aa en Maas (in haar rol als mede bevoegd gezag) geven gelet op:

- de Wet Milieubeheer (hoofdstuk 7);
- de mededeling d.d. 7 februari 2011 van het dagelijks bestuur van het Waterschap Aa en Maas (in haar rol als initiatiefnemer) inzake Reikwijdte en Detailniveau MER RWZI 's-Hertogenbosch;
- de binnengekomen inspraakreacties op de mededeling;
- het verslag van de informatie- en inspraakavond gehouden op 16 maart 2011;
- het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage d.d. 19 april 2011;

het dagelijkse bestuur van het waterschap Aa en Maas (in haar rol als initiatiefnemer) het hierna volgende advies voor het te hanteren Reikwijdte en Detailniveau van het ten behoeve van de aanpassing/renovatie van de RWZI Treurenburg te 's-Hertogenbosch op te stellen MER.

2.1 Mededeling Reikwijdte en Detailniveau RWZI 's-Hertogenbosch

2.1.1 In de mededeling Reikwijdte en Detailniveau RWZI 's-Hertogenbosch is door het dagelijkse bestuur van het waterschap Aa en Maas (in haar rol als initiatiefnemer) reeds ingegaan op:

- de aanleiding, het doel en de motivering van het voornemen;
- het bestaande wettelijke en beleidskader;
- een beschrijving van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu en de autonome ontwikkelingen;

In het MER kan daar op worden aangesloten en dient dit verder te worden uitgewerkt. Geadviseerd wordt om bij die uitwerking rekening te houden met het gestelde in de navolgende paragrafen 2.2, 2.3, 2.4 en 2.5 en met de inspraakreacties zoals vermeld in hoofdstuk 3/bijlagen 2 en 3.

2.2 Advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage

- 2.2.1 Het als bijlage 1 bijgevoegde advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage dd. 19 april 2011 maakt in zijn geheel deel uit van het voorliggende advies voor de Reikwijdte en Detailniveau voor het MER RWZI Treurenburg 's-Hertogenbosch.

2.3 Aanvullingen (mede) bevoegd gezag

In aanvulling/aansluiting op het advies als opgenomen in voorgaande paragrafen 2.2 en 2.3 adviseert het bevoegd gezag om, mede ook naar aanleiding van reacties vanuit de inspraak en tijdens de informatieavond, in het MER nadere aandacht te besteden aan de volgende aspecten:

- 2.3.1 De referentiesituatie, zijnde de voor de huidige locatie vigerende vergunningen krachtens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de Waterwet.
- 2.3.2 De IPPC-richtlijn waaraan in de mededeling reeds aan is gerefereerd. Deze richtlijn is in de Nederlandse regelgeving opgenomen via de "Regeling aanwijzing bbt-documenten"¹. In het MER dienen de randvoorwaarden die voortkomen uit de documenten als opgenomen in de aan op grond van het MOR aangewezen ministeriële regeling (voor zover ze op het voorliggende project van toepassing zijn) gemotiveerd te worden uitgewerkt. Daarbij dient tevens aandacht te worden gegeven aan de van toepassing zijnde BREF's.
- 2.3.3 Met betrekking tot bescherming van de bodem dient naast de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (BBT-document op grond van de ministeriële regeling MOR), tevens ook gebruik te worden gemaakt van het STOWA rapport 2010-04: "bescherming van de bodem op RWZI's".
- 2.3.4 De vermelding van de bandbreedten. Op basis van de conclusies van het MER dient op een helder wijze te worden aangegeven binnen welke bandbreedten de op basis van het MER uit te werken voorkeursvariant zich dient te bevinden.
- 2.3.5 In het MER dient de invloed van de restlozing op het oppervlaktewater aan totaal-P en totaal-N (resterend na toepassing van de best beschikbare technieken) te worden beoordeeld via een zogenaamde immissietoets. De resultaten dienen in het MER te worden gepresenteerd. Indien uit de toets mocht blijken dat de toepassing van de best beschikbare technieken niet leidt tot het behalen van de doelen voor de Dieze, dan dienen in het MER de resultaten van een analyse van de voorziene maatregelen in combinatie met de verwachte trends voor de Dieze en de benedenstroms daarvan gelegen waterlichamen te worden opgenomen.
- 2.3.6 In het MER dienen vanuit waterkwantiteitsoogpunt de effecten van de lozing van het effluent op de Dieze in beeld te worden gebracht. Daarbij dient te worden betrokken dat de Dieze is aangewezen als een beschermd gebied in het kader van de waterhuishouding.

¹ Dit impliceert dat (te treffen) maatregelen en te stellen vergunningvoorschriften moeten zijn gebaseerd op de Best Beschikbare Technieken (Bbt). Het bevoegd gezag moet daarbij rekening houden met de documenten die zijn aangewezen in de Ministeriële Regeling Omgevingsrecht (MOR, bijlage 1: Aanwijzing BBT-documenten).

2.3.7 In het MER dient de noodzaak, en indien aan de orde, de wijze van bronnering tijdens de bouwwerkzaamheden te worden nagegaan.

Indien een grondwateronttrekking noodzakelijk blijkt dienen daarbij in het MER:

- de mogelijkheden te worden betrokken om de onttrekking zoveel mogelijk te beperken;
- de mogelijkheden van retourbemaling te worden nagaan (bij onttrekkingen groter dan 500.000 m³ per jaar moet het grondwater voor 100 % worden geretourneerd in de bodem. Bij onttrekkingen tussen de 200.000 m³ en 500.000 m³ moet het onttrokken grondwater voor minimaal 50 % worden geretourneerd);
- in geval van een lozing van het bronneringswater de effecten van de lozing voor de waterkwantiteit en kwaliteit van de Dieze in beeld te worden gebracht. Daarbij dient te worden betrokken dat de Dieze is aangewezen als een beschermd gebied in het kader van de waterhuishouding;
- de gevolgen van de grondwateronttrekking en eventuele retournering voor omliggende bebouwing, infrastructurele werken, natuurgebieden, beschermde gebieden in het kader van het provinciale waterhuishoudingsplan (WHH), landbouwgewassen, eventueel aanwezige grondwaterverontreinigingen en andere grondwateronttrekkingen in beschouwing te worden genomen;
- in geval van het (mogelijk) kunnen gaan optreden van negatieve effecten, mitigerende maatregelen te worden beschouwd.

2.4 Leemten in informatie

2.4.1 Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

2.5 Evaluatieprogramma

- 2.5.1 Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant en het dagelijks bestuur van het Waterschap Aa en Maas (in haar rol als mede bevoegd gezag) moeten bij hun besluiten op de aanvragen om de Omgevings- en de Waterwetvergunning aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. In het MER dient al een aanzet tot een programma voor dit onderzoek te worden gegeven, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek. Hiertoe kan natuurlijk gebruik worden gemaakt van de in het kader van de vergunningen verplichte monitoring-programma's.

2.6 Vorm en Presentatie

- 2.6.1 Het MER dient helder en gestructureerd van opzet te zijn zodat de milieu-informatie goed is terug te vinden. Daarmee wordt de vergelijking tussen de voor de voorgenomen activiteit te beschouwen alternatieven en varianten vergemakkelijkt.

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en onderbouwend kaartmateriaal. Voor het verkrijgen van een goede presentatie dient:

- het MER zo beknopt mogelijk te worden gehouden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen. Hierbij dient een duidelijke afstemming plaats te vinden tussen datgene wat al in de startnotitie staat en datgene wat in het MER komt te staan, waarbij het MER nog wel zelfstandig leesbaar moet blijven;
- gebruik te worden gemaakt van goede processchema's;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst in het MER te worden opgenomen.

In het MER dient helder, recent en voldoende onderbouwd kaartmateriaal te worden gebruikt

Topografische namen dienen goed leesbaar te worden weergegeven. Het kaartmateriaal moet zijn voorzien van een duidelijke schaal en legenda.

Op de kaarten moeten onder andere de ligging van de RWZI, de omliggende bebouwing cq geur- en geluidgevoelige objecten en alle (al dan niet kwetsbare) ecologische cq natuurgebieden goed worden aangegeven alsmede de afstand tot de inrichting (emissiepunten).

2.7 Samenvatting van het MER

2.7.1 De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en een voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.

3 Inspraakreacties

De mededeling Reikwijdte en Detailniveau RWZI 's-Hertogenbosch is op 18 februari 2011 gepubliceerd in de regionale edities van het Brabants Dagblad. Gedurende de periode van 21 februari 2011 tot en met 4 april 2011 heeft de mededeling ter inzage gelegen.

Op 16 maart 2011 heeft een informatie- en inspraakavond plaatsgevonden.

Er zijn schriftelijke inspraakreacties ingekomen van:

- 1 G.T.M. Pennings;
- 2 A.P.J. Pennings;
- 3 burgemeester en wethouders van de gemeente 's-Hertogenbosch;
- 4 de bestuursraad Engelen-Bokhoven.

Tijdens de informatie- en inspraakavond zijn mondeling geen inspraakreacties ingebracht.

Als bijlage 2 zijn de schriftelijk ingekomen inspraakreacties integraal opgenomen

Als bijlage 3 is het verslag van de informatie- en inspraakavond bijgevoegd.

- 3.1 Het bevoegd gezag adviseert om de inhoud van de inspraakreacties op een herkenbare wijze te betrekken bij de opstelling van het MER

Bijlagen

Bijlage 1

Advies voor de richtlijnen van de Commissie voor de milieueffectrapportage

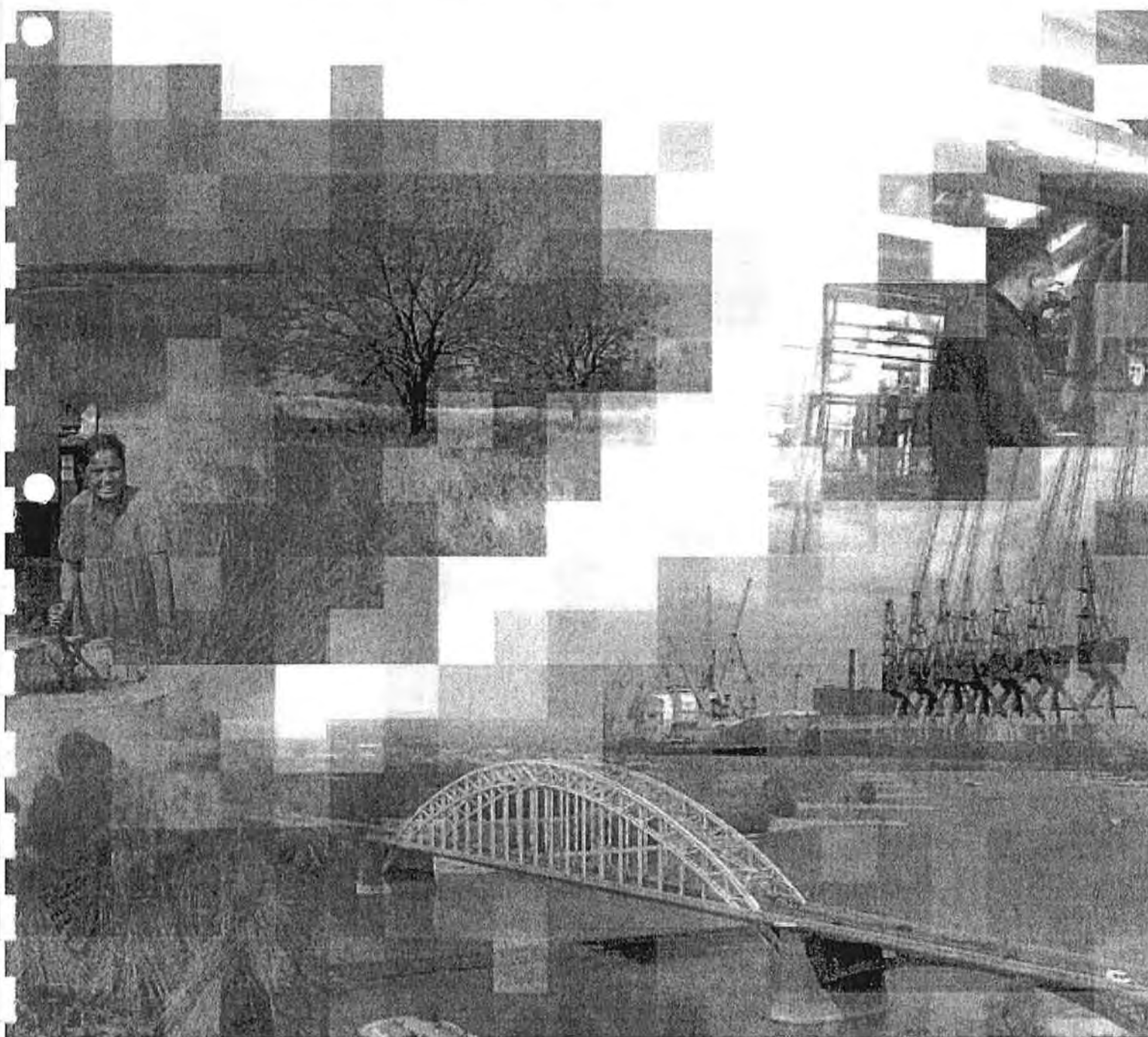

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Renovatie RWZI Treurenburg te 's-Hertogenbosch

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

19 april 2011 / rapportnummer 2511-31

1. Hoofdpunten voor het MER

Waterschap Aa en Maas wil de Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) aan de Treurenburg 4 in 's-Hertogenbosch reviseren. Naast het verbeteren van het zuiveringsrendement wil het Waterschap zelf energie opwekken door de capaciteit van de slibvergisting uit te breiden en onderzoekt men de mogelijkheid van recreatie en educatie. De nieuwe installatie wordt vastgelegd in een Omgevingsvergunning waarvoor de provincie Noord-Brabant (coördinerend) bevoegd gezag is en een Watervergunning waarvoor het Waterschap zelf bevoegd gezag is. Voor de besluitvorming hierover wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie') beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- inzicht in welke onderdelen van de huidige RWZI na renovatie nog bruikbaar zijn en welke onderdelen volledig vervangen moeten worden;
- hoe energieverbruik, -besparing en -terugwinning geoptimaliseerd kunnen worden;
- op welke wijze de sloop, renovatie en nieuwbouw gefaseerd worden, welke milieueffecten dit geeft en hoe deze milieueffecten zoveel mogelijk beperkt worden.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Zorg in het MER voor voldoende onderbouwend kaartmateriaal en ondersteunend beeldmateriaal.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie reikwijdte en detailniveau (notitie R&D). Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de notitie R&D voldoende aan de orde komen.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Adviezen Commissie'.

2. Achtergrond, doel en beleid

In de notitie R&D wordt een opsomming geven van relevant beleid en regelgeving. Geef in het MER aan welke randvoorwaarden hieruit voortkomen en hoe het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden. Ga daarbij in ieder geval in op:

- De Groene Delta (Gemeente 's-Hertogenbosch);
- Waterpoort, Ontwikkelingsplan voor het Bossche Buiten Diezenmondung (Gemeente 's-Hertogenbosch);
- De Groene Vesting (Stichting de Groene Veste).

Het grootste deel van de waterzuiveringsinstallatie is verouderd en toe aan een grootschalige revisie. Daarnaast moet de installatie worden voorbereid op de toekomstige aanscherping van de effluenteisen. Deze aanscherping van effluenteisen komt voort uit de implementatie van de voorschriften en doelstellingen uit onder meer de Kaderrichtlijn Water (KRW). Geef aan welke randvoorwaarden er gelden voor het voornemen. Omschrijf in het MER de noodzakelijke modificaties om aan de aangescherpte effluenteisen te kunnen voldoen.

3. Installatie renoveren of vervangen

In de notitie R&D wordt aangegeven dat de technische levensduur van de huidige RWZI aan het einde is. Tevens wordt aangegeven dat grote delen van de oude installatie kunnen worden gerenoveerd. Vanuit duurzaamheid en vanuit kosten is renovatie van de installatie waarschijnlijk te prefereren. Geef daarom in het MER aan:

- wat de huidige technische staat van de verschillende onderdelen van de RWZI is;
- In hoeverre renovatie technisch mogelijk en praktisch realiseerbaar is;
- welke onderdelen van de RWZI volledig vervangen moeten worden;
- welke milieueffecten te verwachten zijn bij renovatie dan wel vervanging/nieuwbouw.

3.1 Uitgangspunten

De keuze van de hydraulische uitgangspunten voor de RWZI zijn milieutechnisch belangrijk. Deze bepalen immers grotendeels de overstortfrequenties van afvalwater via de riolering naar oppervlaktewater. Waterschap Aa en Maas heeft voor de RWZI en het rioolstelsel een zogenaamde Optimalisatie AfvalwaterSysteem (OAS)-studie uitgevoerd. Geef in het MER beknopt de scenario's weer voor de relatie capaciteit RWZI, overstortfrequenties en emissies. Geef aan met welke maatregelen deze emissies kunnen worden beperkt.

3.2 Vervangen onderdelen

De aanpassing van de RWZI betreft waarschijnlijk hoofdzakelijk de vervanging van het ontvangstwerk en de mechanische reiniging en het eventueel bijbouwen van aeratietankvolume

en nabezinkcapaciteit. Beschrijf de varianten op die punten waar er verschillen zijn in emissies en energieverbruik.

Voor de efficiency van de slibgisting is het van belang de verwijdering van oxideerbare stoffen (CZV) uit het afvalwater te vergroten. Geef aan welke mogelijkheden daartoe zijn en welke effecten die hebben op het energetisch rendement van de gisting. Nadeel van intensive CZV-verwijdering bij de voorbezinking kan een minder stabiele biologische fosfaatverwijdering en denitrificatie zijn, en daarmee de emissies van stikstof en fosfaat. Geef in het MER aan hoe deze instabiliteit wordt opgevangen.

Ook de deelstroombehandeling van het water uit de slibgisting wordt geoptimaliseerd. Geef aan welke effecten hiervan te verwachten zijn op de doelmatigheid van het zuiveringsproces.

Mogelijk wordt het effluent nabehandeld in een helofytensysteem. Geef aan welke verhoging van de ecologische kwaliteit van het water hiermee teweeg wordt gebracht, en welke stikstof en fosfaat opname verwacht wordt. Geef aan welke mogelijkheden er zijn om rietmaaisel als brandstof/energieopwekking te gaan gebruiken, dan wel ijzergruis toe te passen om de binding van fosfor in het rietveld te vergroten. Geeft bovendien het energieverbruik aan om het effluent van de nabezinktanks naar het begin van het helofytensysteem te brengen.

4. Energie

De RWZI wordt uitgerust met energieproducerende technieken, met name de slibvergisting. Geef in het MER aan:

- welke kansen er zijn om de slibvergisting te optimaliseren;
- de kwalitatief van de aanwezige slibstromen en welke capaciteit van de slibgisting daarvoor nodig is;
- welke mogelijkheden er zijn om de hoeveelheid slib zoveel mogelijk te reduceren, bijvoorbeeld met de toepassing van een wormenreactor, waarbij specifieke wormen het slib als 'voedsel' gebruiken in speciale reactoren.

De WKK produceert ook restwarmte. Geef in het MER de eventuele toepassingsmogelijkheden aan van de restwarmte. Bijvoorbeeld toepassing bij omliggende gebouwen, of als opwarming van eigen afvalwater, om in de winterperiode een beter zuiveringsrendement te kunnen verkrijgen.

Energieproductie is ook mogelijk met aanvullende systemen zoals plaatsen en inpassen van zonnepanelen. Geef aan welke mogelijkheden daarvoor zijn.

Behalve terugwinnen van energie kunnen ook andere nuttige stoffen worden teruggewonnen bijvoorbeeld fosfor/ammonium in de vorm van struviet (te gebruiken als kunstmest). Geef aan welke mogelijkheden daarvoor zijn, in combinatie met biologische defosfatering.

5. Woon- en leefmilieu

5.1 Algemeen

Onderbouw de keuze van de rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de gevolgen van het voornemen voor geluid, lucht en externe veiligheid worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling. Onderscheid daarbij onzekerheden in de kwaliteit van de gegevens (bron, ouderdom, betrouwbaarheid, e.d.).

Geef in het MER aan wat zijn de ambities zijn voor het woon- en leefmilieu voor de uiteindelijk te realiseren situatie.

5.2 Geluid

Omschrijf per alternatief en variant duidelijk de relevante geluidbronnen en wat de te verwachten geluidemissie is. Geef aan welke maatregelen worden getroffen om de geluidemissie naar de omgeving zoveel mogelijk te beperken.² Breng de optredende langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus en maximale geluidniveaus in beeld ter hoogte van geluidgevoelige bestemmingen. Bereken ook de optredende equivalente geluidniveaus ter hoogte van relevante geluidgevoelige bestemmingen ten gevolge van het verkeer van en naar de inrichting.

Ga ook in op de situatie ten tijde van de sloop en aanleg en welke maatregelen worden getroffen om de geluidbelasting in de omgeving zoveel mogelijk te beperken.

Geef een overzicht van de geluidgevoelige bestemmingen in de directe omgeving en een analyse van de akoestische kwaliteit van de omgeving conform de Handreiking 'Industriela-waai en vergunningverlening'. De optredende geluidniveaus moeten daarom vergeleken worden met voor de omgeving realistisch te achten grenswaarden die zijn gebaseerd op deze handreiking.

² Zie ook zienswijzen 1 en 2.

5.3 Lucht

Geur

Geef aan wat de relevante geurbronnen zijn en wat de te verwachten geuremissies zijn. Breng de geurbelasting bij reguliere bedrijfsvoering middels contouren in beeld voor de beschouwde alternatieven en varianten. Geef aan of mogelijk sprake is van geurhinder. Ga daarnaast in op mogelijke geurhinder bij incidenten.

Geef aan welke maatregelen worden getroffen om de geuremissie naar de omgeving zoveel mogelijk te beperken.³ Ga ook in op de situatie ten tijde van de sloop en aanleg en welke maatregelen worden getroffen om de geurbelasting in de omgeving zoveel mogelijk te beperken.

Onderbouw het te hanteren toetsingskader.

Emissies naar de lucht

Beschrijf voor de beschouwde alternatieven en varianten de verwachte relevante emissies, waaronder die van (fijn)stof en NO_x. Beschouw zowel emissies bij normale bedrijfsvoering als in het geval van bijvoorbeeld incidenten. Geef daarbij zowel maximale emissies als realistische emissies onder normale bedrijfsomstandigheden.

Toets de te onderscheiden emissies aan relevante regelgeving (NeR, BEMS).

Luchtkwaliteit

Breng de effecten op de luchtkwaliteit voor de beschouwde alternatieven en varianten duidelijk in beeld, ook onder de grenswaarden. Relevant hierbij zijn vooral fijnstof en NO₂.

Toets de resultaten aan de grens- en richtwaarden zoals opgenomen in de Wet milieubeheer.

5.4 Externe veiligheid

Geef de risico- en effectafstanden en het eventuele groepsrisico en onderbouw de uitgangspunten die bij het bepalen ervan zijn gekozen.

Toets aan de grens- en richtwaarden uit het Besluit externe veiligheid inrichtingen.

³ Zie ook zienswijze 3.

6. Landschap, natuur, educatie en recreatie

6.1 Inpassing

De doelen voor inpassing zijn niet direct toetsbaar. Concretiseer in het MER de doelen en locaties voor accentueren dan wel camoufleren⁴ van de installatie. Geef ook zo concreet mogelijk aan wat de relatie is van het initiatief met de ruimtelijke plannen van de gemeente 's-Hertogenbosch (waaronder Groene Delta) voor het gebied rondom de Engelse Dijk c.q. Diezemonding.

6.2 Landschap en cultuurhistorie

Geef in het MER aan welke beeld dragers en/of visuele relaties er zijn die men wil behouden dan wel versterken. Geef daarbij ook aan in welke mate er historische elementen aanwezig zijn in het gebied en of men die in de planvorming wil benutten. Geef duidelijk aan in hoeverre deze onderdeel uitmaken van het initiatief dan wel de ruimtelijke plannen van de gemeente (waaronder De Groene Vesting). Beschrijf ook de eventuele positieve effecten.

6.3 Natuur, educatie en recreatie

Geef aan in hoeverre het initiatief kan bijdragen aan de doelen voor natuur (EHS) en recreatie in het gebied rondom de Engelse Dijk en de Diezemonding. Beschrijf eveneens welke educatieve doelen worden gediend en in hoeverre deze onderdeel uitmaken van het voornemen. Geef ook duidelijk aan of er, al dan niet tijdelijk, een spanningsveld is tussen doelen voor natuur en meer recreatie, dan wel (bouw- en geur)hinder en recreatie. Beschrijf ook de eventuele positieve effecten.

⁴ In de zienswijzen 1, 2 en 3 wordt een voorkeur uitgesproken voor camoufleren.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Waterschap Aa en Maas

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant

Besluit: Omgevingsvergunning en Watervergunning

Categorie Besluit m.e.r.: C15.1: Infiltratie of onttrekking van water, C18.6: Afvalwaterreï-
ging, D15.2: Infiltratie of onttrekking van water

Activiteit:

Waterschap Aa en Maas wil de Riolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) aan de Treurenburg 4 in 's-Hertogenbosch reviseren. Naast het verbeteren van het zuiveringsrendement wil het Waterschap zelf energie opwekken door de capaciteit van de slibvergisting uit te breiden en onderzoekt men de mogelijkheid van recreatie en educatie.

Bijzonderheden:

Grote delen van de oude installatie kunnen worden gerenoveerd. Vanuit duurzaamheid en vanuit kosten is renovatie van de installatie waarschijnlijk te prefereren. Het MER moet inzicht geven welke onderdelen van de huidige RWZI na renovatie nog bruikbaar zijn en welke onderdelen volledig vervangen moeten worden. Daarnaast is relevant hoe energieverbruik, -besparing en -terugwinning geoptimaliseerd kunnen worden en op welke wijze de sloop, renovatie en nieuwbouw gefaseerd worden, welke milieueffecten dit geeft en hoe deze milieueffecten zoveel mogelijk beperkt worden.

Procedurele gegevens:

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 21 februari 2011 t/m 4 april 2011
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 11 februari 2011
advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 19 april 2011

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij dit project is als volgt:
drs. B.F.M. Beerlage (secretaris)
drs. D.J.F. Bel
mr. M.A.P.C. van Loon (voorzitter)
drs. J.L.P.M. van der Pluijm
ir. P.P.A. van Vugt

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de hierna genoemde informatie die van het bevoegde gezag is ontvangen, als uitgangspunt. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Notitie reikwijdte en detailniveau RWZI 's-Hertogenbosch, d.d. 27 januari 2011

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 6 april 2011 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuumstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. G.T.M. Pennings, 's-Hertogenbosch
2. A.P.J. Pennings, 's-Hertogenbosch
3. Bestuursraad Engelen-Bokhoven, Engelen
4. Gemeente 's-Hertogenbosch

Verslag informatie- en inspraakbijeenkomst van 16 maart 2011

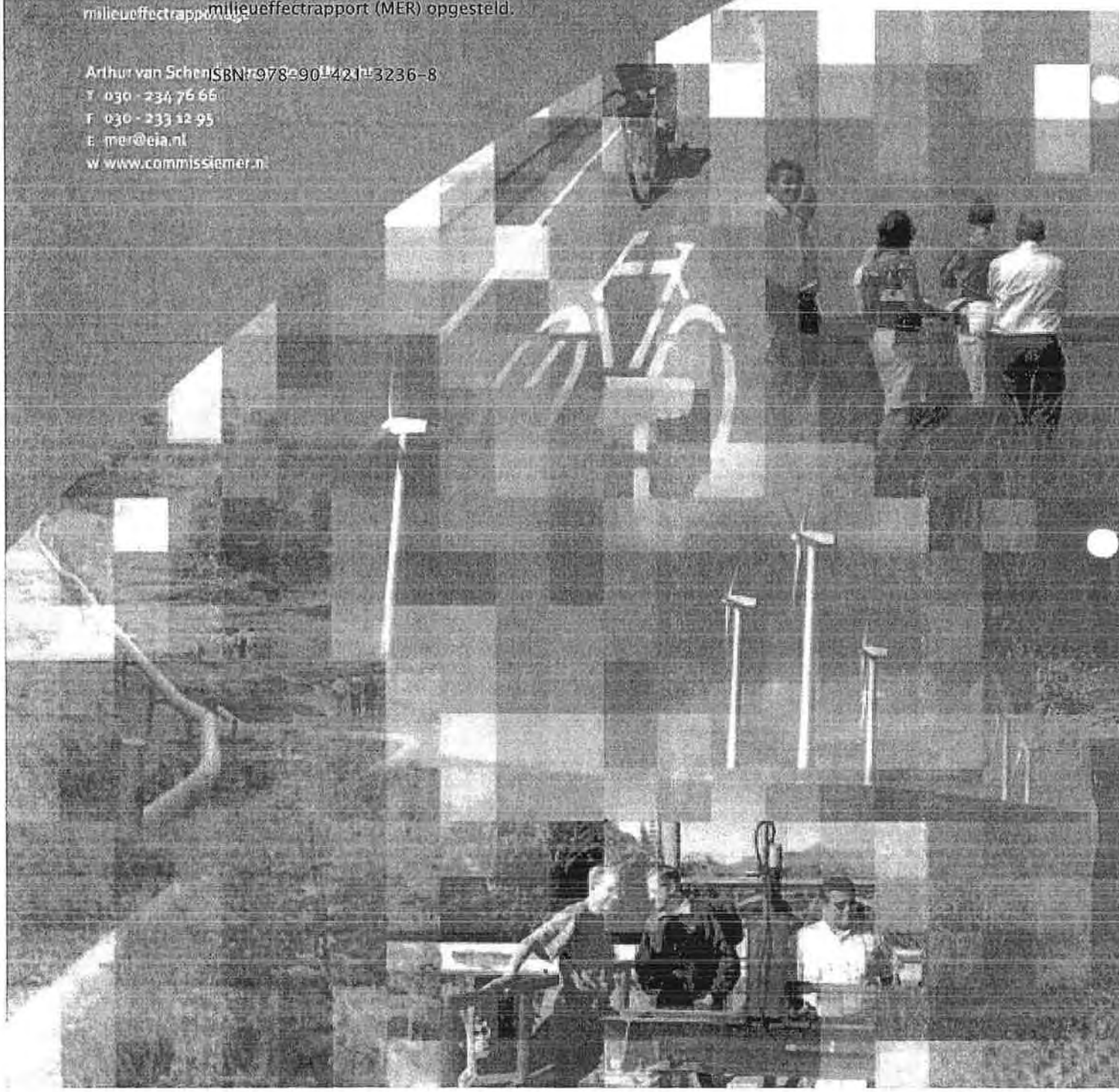
Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Renovatie RWZI Treurenburg te 's-Hertogenbosch

Waterschap Aa en Maas wil de Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) aan de Treurenburg 4 in 's-Hertogenbosch reviseren. Naast het verbeteren van het zuiveringsrendement wil het Waterschap zelf energie opwekken door de capaciteit van de slibvergisting uit te breiden en onderzoekt men de mogelijkheid van recreatie en educatie. De nieuwe installatie wordt vastgelegd in een Omgevingsvergunning waarvoor de provincie Noord-Brabant (coördinerend) bevoegd gezag is en een Watervergunning waarvoor het Waterschap zelf bevoegd gezag is. Voor de besluitvorming hierover wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

Commissie voor de milieueffectrapportage

Arthur van Schenck
ISBN: 978-90-421-3236-8
T 030-234 76 66
F 030-233 12 95
E mer@eia.nl
W www.commissiemer.nl

Bijlage 2

Schriftelijk ingekomen inspraakreacties

Bijlage 3

Verslag informatie- en inspraakavond

Informatie- en inspraakbijeenkomst Notitie Reikwijdte en Detailniveau milieueffectrapportage RWZI 's-Hertogenbosch

Datum: 16 maart 2011 aanvang 19.30 uur

Locatie: Rioolwaterzuivering, Treurenburg 4 in 's-Hertogenbosch

Opening en inleiding

Voorzitter de heer Ditters, mer-coördinator van de directie Ecologie van de provincie Noord-Brabant opent de informatie- en inspraakbijeenkomst en heet de aanwezigen van harte welkom. Vervolgens stelt hij de mensen achter de tafel voor, te weten, mevrouw Van der Ven, loco-dijkgraaf van het waterschap Aa en Maas, de heer Van Geffen van het waterschap Aa en Maas, projectmanager van de renovatie van de rioolwaterzuivering (RWZI) en de heer Van der Putten van Royal Haskoning, die in opdracht van het waterschap de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (RND) voor het MER heeft opgesteld en het waterschap in het gehele renovatietraject adviseert.

Na een korte uitleg over het doel en verloop van de bijeenkomst zal de voorzitter zelf als mer-coördinator namens het Bevoegd Gezag een uitleg geven over het hoe en waarom van milieueffectrapportage in het algemeen en de NRD MER voor de renovatie van deze RWZI in het bijzonder. Daarna zal hij het woord geven aan de heer Van Geffen. Die zal een toelichting geven over de werking van een rioolwaterzuivering in het algemeen en de plannen van het waterschap presenteren om deze installatie te renoveren of te vernieuwen. Tot slot zal er door de heer Van der Putten van Royal Haskoning een toelichting volgen op de inhoud van NRD MER voor de renovatie van het RWZI 's-Hertogenbosch.

Verder nodigt de voorzitter alle aanwezigen uit de presentielijst in te vullen zodat de provincie hen het verslag van deze bijeenkomst kan toesturen en te zijner tijd ook (het ontwerp van) de vergunningen.

Waarom een m.e.r.-procedure en een milieueffectrapport?

De heer Jan Ditters geeft een toelichting op de m.e.r.-procedure voor het initiatief van de renovatie van het RWZI aan de Treurenburg 4 in Den Bosch.

Op grond van de Wet milieubeheer is het sinds 1987 verplicht om voor ingrijpende nieuwe initiatieven (*Denk aan activiteiten waarvoor een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd of een groot gebied een nieuwe functie gaat krijgen*) voorafgaand eerst een milieueffectrapport (MER) op te stellen. Daartoe dient een formele m.e.r.-procedure te worden doorlopen. Doel van de m.e.r.-procedure is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over de desbetreffende activiteit(en) en het inzichtelijk maken van de mogelijk nadelige gevolgen voor het milieu en de omgeving. In het MER staat welke milieueffecten als gevolg van de nieuw beoogde activiteit(en) zijn te verwachten, in dit geval de renovatie van de RWZI in Den Bosch. Zo worden in een MER in zijn algemeenheid onder meer de effecten van het initiatief op de grondwaterstand, de bodem, de omgeving (zoals geluid en geur) de natuur en het watersysteem onderzocht. Locatiespecifiek kan er aanleiding zijn om ook andere effecten te beschouwen.

De verzamelde gegevens worden in het MER opgenomen. In het MER worden ook de bestaande situatie, de autonome ontwikkeling en het beleidskader waarbinnen dit speelt beschreven. Daarnaast geeft het MER aan welke realistische alternatieven er zijn voor de te

nemen initiatieven. Deze alternatieven worden ook met elkaar vergeleken. Afhankelijk van de te kiezen alternatieven zullen er al dan niet mitigerende en compenserende maatregelen moet worden genomen. Deze worden ook in het MER beschreven. Tot slot wordt er nog een hoofdstuk gewijd aan de leemten in kennis en wordt een eerste aanzet gegeven voor een evaluatieprogramma.

Meestal is een MER gekoppeld aan een plan, zoals een bestemmingsplan, of aan een vergunning. In dit geval is het MER gekoppeld aan twee vergunningen, namelijk de Omgevingsvergunning en de Waterwetvergunning. Het betreft daarom een zogenoemde project-MER. Hoewel het waterschap gegeven de omvang van het gehele project slechts verplicht is om een beperkte m.e.r.-procedure te doorlopen, heeft zij ervoor gekozen om toch een uitgebreide m.e.r.-procedure te volgen vanwege de reikwijdte van hun plannen en het feit dat zij de bewoners en andere belanghebbenden uit de directe omgeving er zoveel mogelijk bij willen betrekken.

Uiteindelijk is het milieueffectrapport een hulpmiddel voor de initiatiefnemer bij het besluit voor de te kiezen varianten voor de renovatie van de RWZI en voor het bevoegd gezag bij de besluiten op de beide vergunningaanvragen. Tevens draagt het MER bij aan de verzakelijking van de discussie door de vele feiten die hierdoor op tafel komen.

De heer Ditters noemt de actoren in deze gehele procedure. Voor de renovatie van de RWZI in Den Bosch is het dagelijks bestuur van het Waterschap Aa en Maas de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag in deze procedure is Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant voor de Omgevingsvergunning. Voor wat betreft de Waterwetvergunning is het waterschap bevoegd gezag. Andere betrokken actoren bij deze procedure zijn: de direct omwonenden, insprekers en andere belanghebbenden. Tijdens de procedure wordt ook advies gevraagd aan wettelijke adviseurs, zoals de VROM-Inspectie, de directeur EL&I, de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch en specialisten van de Waterdienst. Voorts is er een nadrukkelijke rol voor de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.). Deze commissie heeft als belangrijkste taak de kwaliteit te bewaken van de MER. Verder geeft zij advies over de richtlijnen voor het MER. Na het door het bevoegd gezag aan de initiatiefnemer opgestelde advies Reikwijdte en Detailniveau wordt met het opstellen van het MER gestart.

De heer Ditters laat nogmaals weten dat het hier om een besluit- of project-MER gaat. Hij licht vervolgens de verschillende stappen van deze m.e.r.-procedure toe. Op dit moment bevindt de procedure zich nog in het beginstadium, te weten de fase van inspraak op de NRD, zoals tegenwoordig de startnotitie wordt genoemd.

De notitie NRD biedt op hoofdlijnen informatie over de aanleiding en het doel van het initiatief, de m.e.r.-procedure en de te nemen besluiten. De notitie dient de lezer voldoende informatie te geven over het initiatief en de onderwerpen die in het MER onderzocht zullen worden. Vervolgens geeft het bevoegd gezag een advies voor Reikwijdte en Detailniveau, voor het op te stellen MER. Daarna kan de opstelling van het MER starten.

Tot en met 4 april 2011 heeft iedereen de gelegenheid om zijn of haar zienswijze kenbaar te maken. Zo kan iedereen in deze fase van de procedure reageren op de inhoud van de NRD, de te onderzoeken alternatieven en de te onderzoeken (milieu-)aspecten. Dit kan schriftelijk,

en op deze bijeenkomst ook mondeling en desgewenst ook mondeling na een daartoe met de provincie te maken afspraak. Alle inspraakreacties, ook het verslag van deze bijeenkomst, worden via de provincie voorgelegd aan de Commissie m.e.r. De commissie geeft vervolgens een advies aan het bevoegd gezag (Gedeputeerde Staten, Waterschap), die op haar beurt het advies Reikwijdte en Detailniveau vaststellen. Vanaf dat moment kan de initiatiefnemer, in dit geval het waterschap, met de uitvoering van het MER beginnen.

Schriftelijke reacties kunnen tot en met 4 april 2011 worden ingediend bij:

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant

T.a.v. dhr. J. Ditters

Postbus 90151

5200 MC 's-Hertogenbosch

Onder vermelding van:

Mer-procedure RWZI 's-Hertogenbosch

Casenummer C2014894/9421

Uiterlijke datum poststempel: 4 april 2011

Algemene inleiding over initiatief renovatie RWZI Den Bosch

De heer Antoine van Geffen, projectmanager van de renovatie van de RWZI Den Bosch geeft een korte algemene toelichting op het initiatief van het waterschap. Hij geeft eerst een korte uitleg wat een RWZI is, welk belang deze installatie dient en aan de hand van een schematische weergave hoe de installatie werkt. De RWZI in Den Bosch dateert uit 1973 en heeft derhalve een leeftijd waarop een dergelijke installatie technisch en economisch min of meer is afgeschreven.

De heer van Geffen geeft aan dat het waterschap vanaf 2009 in de openbaarheid heeft gebracht dat zij het voornemen heeft om een nieuwe rioolwaterzuivering te bouwen. Inmiddels heeft het waterschap onder meer door de maatschappelijke en economische ontwikkelingen in overweging genomen of gehele nieuwbouw van de zuiveringsinstallatie wel noodzakelijk is. Er is nogmaals opnieuw onderzoek en rekenwerk uitgevoerd en het waterschap is tot de conclusie gekomen dat er een behoorlijk aantal componenten van de huidige installatie kunnen worden hergebruikt na renovatie oftewel nieuwbouw met hergebruik van gerenoveerde onderdelen. Eind januari 2011 heeft het Algemeen Bestuur van het waterschap inderdaad besloten om de installatie te gaan renoveren.

De heer Van Geffen laat aan de hand van een geografische foto zien dat een gebied binnen een op de foto aangeduide gele lijn in eigendom is bij het waterschap en een gebied binnen een op de foto aangeduide rode lijn het bestemmingsgebied "rioolwaterzuivering" is opgenomen in het bestemmingsplan. Hij geeft de aanwezigen alvast mee dat de beoogde renovatie ook volledig binnen de rode lijn zal blijven. Wel zullen er buiten de contouren van de huidige installatiegrens objecten, met name valt te denken aan (beluchtungs- of bezinkings-) tanks worden geprojecteerd. De nieuw te bouwen en te renoveren objecten maken onderdeel uit van een technische installatie, die na de ingebruikname ook geur en geluid zal produceren. Voordat het zover is, zal natuurlijk eerst de daadwerkelijke renovatie/bouw plaats gaan vinden met de daaraan verbonden effecten. Overigens merkt hij op dat er nu ook weinig klachten zijn.

De renovatie doet het waterschap via de zogenoemde 15/15-variant. Dit betekent dat de installatie in twee grote stappen gaat worden gerenoveerd, namelijk nu en over 15 jaar weer. Dit heeft niet alleen economische voordelen, maar geeft het waterschap ook meer flexibiliteit. Hierdoor kan het waterschap beter inspelen op technologische en maatschappelijke ontwikkelingen en op veranderende wet- en regelgeving.

Voor het landschap waarin de RWZI momenteel ligt en waarbinnen het waterschap ook de renovatie wil uitvoeren, is door de gemeente 's-Hertogenbosch een ruimtelijke visie opgesteld, genaamd de Groene Delta. Dit zou een soort groene corridor moeten worden vanaf het centrum van Den Bosch tot aan de Maas. De eerste logische reactie zou zijn: 'leg die zuivering dan ergens anders neer'. Dit heeft het waterschap bekeken, maar dat is onbetaalbaar, alleen al vanwege het gehele ondergrondse transportstelsel dat dan opnieuw zou moeten worden aangelegd. Uiteraard doet het waterschap haar uiterste best om een kwalitatieve bijdrage te leveren aan deze groene corridor. De heer Van Geffen laat op de planfoto zien dat het gebied binnen de rode lijn volledig is bestemd voor de technische installatie, maar dat in het gebied tussen de gele en rode lijn diverse mogelijkheden zijn voor een landschappelijke aanpassing ten bate van de Groene Delta.

Er zal straks tijdens de uitvoering van de renovatie ongetwijfeld de nodige overlast ontstaan voor de omgeving, zoals licht, geluid, geur, verkeersbewegingen en werkende bouwvakkers. Dat probeert het waterschap zo veel mogelijk in goede banen te leiden. Mochten er toch werkzaamheden plaatsvinden waar omwonenden zich aan storen, worden die nu al uitgenodigd om daarover dan in contact met het waterschap te treden zodat er dan samen naar een oplossing zal worden gezocht.

De heer Van Geffen belicht vervolgens de ambities van het waterschap. Deze zijn:

1. het bouwen van een duurzame installatie;
2. een energieneutrale installatie, door voornamelijk de energieopwekking van de eigen slibvergistingsinstallatie;
3. de uitstraling van de installatie verbeteren, dit kan een natuurlijke of juist een industriële uitstraling betekenen. Mede op basis van de wensen en ideeën van de omwonenden en andere belanghebbenden zal het waterschap hier invulling aan geven;
4. samen met de omwonenden en de gemeente invulling geven aan de directe omgeving;
5. bijvoorbeeld door beplanting als afscheiding aan de zuid- en westkant, de installatieonderdelen te accentueren of juist te camoufleren.

Wanneer gaan de werkzaamheden plaatsvinden?

1. In 2011 zullen hoofdzakelijk de procedures worden doorlopen. Hiervan is het MER er één van. Ook zal er invulling worden gegeven aan de omgeving (2e kwartaal 2011), en zal het pakket van eisen voor de aanbesteding voor de uitvoering worden opgesteld.
2. Naar verwachting van het waterschap zijn begin 2012 alle procedures doorlopen, alle vergunningen verleend en de aannemer gekozen.
3. De rest van het jaar 2012 vindt dan de voorbereiding van het werk plaats door aannemer.
4. Tussen 2013 en 2016 wordt de renovatie van de RWZI uitgevoerd.

Tot slot laat de heer Van Geffen nog twee 'artist impressions' zien als voorbeeld van wat de uitstraling zou kunnen zijn van de gerenoveerde RWZI. Hierin zijn kleurgebruik en begroeiing aangegeven om een bepaalde uitstraling en accentuering te laten zien. Het

waterschap wil hiervoor ook graag worden geïnspireerd door de omwonenden, dus alle ideeën zijn welkom.

Toelichting op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (RND) MER

De heer Harrie van der Putten, van Royal Haskoning, geeft hierop een toelichting. Hij gaat onder meer in op het doel van de milieueffectrapportage specifiek voor de renovatie van de RWZI Den Bosch; het voornemen, de uitgangspunten, ambities en activiteiten; de alternatieven en varianten; de effectbeschrijving en de planning.

Het MER dient als een onderbouwing van de besluitvorming voor de afgifte van een Omgevingsvergunning en een Waterwetvergunning. Hij licht toe dat een jaar geleden voor dit voornemen nog zo'n 20 vergunningen zouden moeten worden verstrekt, maar door de nieuwe Wabo-wetgeving is een aantal van die losse vergunningen (hij noemt de milieuvergunning, de vergunning mbt de flora en faunawet, de bouwvergunning, de formele toestemming voor de ruimtelijke inpassing van het RWZI, de sloopvergunning voor diverse bouwwerken en een eventuele kapvergunning) in één vergunning opgenomen: de omgevingsvergunning. Voor het afgeven van deze vergunning is de provincie het Bevoegd Gezag. Verder dient er ook nog een Waterwetvergunning te worden afgegeven, waarvoor het waterschap het Bevoegd Gezag is. Hierbij gaat het vooral om de relatie tussen het voornemen en het oppervlakte- en grondwater.

Voor wat betreft het voornemen en de ambities van het waterschap is al uitgebreid aan de orde gekomen dat de zuivering moet voldoen aan bepaalde waterkwaliteitsdoelen mbt het effluent dat op het oppervlaktewater van de Dieze wordt geloosd. Daarnaast heeft een waterschap een sterke ambitie mbt de energievoorziening, namelijk een zo'n zuinig mogelijke installatie en het liefst 100% energieneutraal. Dit laatste zal dan met behulp van de eigen slibvergistingsinstallatie worden gerealiseerd. Verder wil het waterschap graag in het MER laten onderzoeken wat de beleving van de omwonenden is wanneer de RWZI meer zichtbaar wordt gemaakt. Hoe dient de installatie te worden ingepast in het landschap, daarbij rekeninghoudend met de omliggende functies. En kan een deel van de installatie niet beter toegankelijk worden gemaakt, bijvoorbeeld voor educatieve doelen of voor recreatie? En in hoeverre kan een helofytenfilter worden ingepast en is dat nuttig/functioneel? Tot slot moet de renovatie uiteraard voldoen aan een heleboel wettelijke normen en eisen. Hier wordt het voornemen ook op getoetst. Daarom worden in het MER ook allerlei berekeningen uitgevoerd onder meer ten aanzien van geur, luchtkwaliteit, geluid, etc. Al deze ambities en doelstellingen worden in het MER onderzocht en beschreven.

Aan de hand van een schematische illustratie laat de heer Van der Putten zien welke onderdelen van de RWZI in de eerste fase zeker zullen worden vernieuwd en/of gerenoveerd, welke in de eerste fase wellicht zullen worden vernieuwd en voor welke (al dan niet de komende 15 jaar) volstaan kan worden met renovatie dan wel het onaangeroerd laten.. Vervolgens legt hij uit dat het doel voor de initiatiefnemer is om op grond van de studie te komen tot een voorkeursalternatief.

Dat kan dan in de markt worden gezet en aannemers kunnen daar vervolgens dan op inschrijven.

Zo'n voorkeursalternatief moet in het MER worden onderbouwd. Daarom wordt er in het MER een aantal technologische varianten uitgewerkt, met name voor de geplande sliblijn en daarnaast ook voor de waterzuiveringslijn. Verder wordt de energievoorziening beschreven.

De ambitie is om minimaal 90% van die energievoorziening uit de slibvergisting te halen, als bijdrage om 100% energieneutraal te worden. Meer, energieproducent voor derden worden, zal uiteindelijk te kostbaar worden. Ook voor de energievoorziening worden diverse varianten in het MER uitgewerkt. Voor de landschappelijke inpassing worden enkele varianten uitgewerkt voor het uiterlijk van de installatie. Verder wordt er nadrukkelijk gekeken naar de aansluiting van de RWZI op het landschap, waarbij vooral de zichtbaarheid een belangrijk aspect is.

In ieder MER is ook altijd een nulalternatief opgenomen. Dit wordt ook wel de referentiesituatie genoemd. In dit geval is dat de huidige situatie oftewel de huidige installatie zoals deze nu functioneert inclusief de verwachtingen betreffende de autonome ontwikkelingen: wat gebeurt er in het gebied de komende jaren buiten de installatie om onder meer op basis van het beleid van de gemeente of van Rijkswaterstaat m.b.t. de uiterwaarden. Voorbeelden van autonome ontwikkeling zijn de milieustraat, die inmiddels al is gebouwd, en de inrichting van de Diezemonding. In het MER zal dan ook worden beschreven hoe de inrichting van de installatie het best kan aansluiten op de beleving van de open ruimte.

De effecten die worden onderzocht hebben onder meer betrekking op het milieu, het water en de natuur. Voor wat betreft het milieu wordt vooral de hinder voor omwonenden (Diezemonding, Engelen) beschreven aan de hand van de aspecten geur, geluid, luchtkwaliteit en externe veiligheid. Bij water gaat het vooral om de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater. Verder wordt de te behalen kwaliteit en kwantiteit van het effluent beschouwd, afgezet tegen de vraag wat dat betekent voor de kwaliteit van het oppervlaktewater van zowel de Dieze, het Henriëttekanaal als de Maas. Bij de natuur speelt vooral de ecologische relatie een belangrijke rol. Binnen de Diezemonding bevindt zich namelijk een aantal natuurgebieden. Het waterschap heeft vanuit een andere projectrol dan de renovatie de opdracht op zich genomen een ecologische verbindingzone aan te leggen die deze gebieden met elkaar zullen verbinden. De vraag is nu dus of deze zone ook een belangrijke rol gaat spelen binnen de inrichting van de installatie. Verder wordt er als onderdeel van het MER een flora- en faunatoets uitgevoerd om na te gaan of er geen kwetsbare soorten in het plangebied voor komen. Tot slot wordt bekeken in hoeverre de toevoeging van een helofytenfilter een bijdrage kan leveren aan natuurontwikkeling. Daarnaast vindt onderzoek plaats naar het landschap, met name i.v.m. de al eerder genoemde visuele beleving, onder andere vanaf de Gemaalweg/Engelse Dijk, Treurenburg en de A59. Ook wordt voor het aspect cultuurhistorie onderzocht wat het effect van de installatie is op De Groene Vesting. Voor de archeologie zijn de te verwachten vondsten als zeer laag ingeschat.

Het aspect verkeer speelt zowel een belangrijke rol bij de uitvoering van de renovatie als bij de exploitatie van de gerenoveerde installatie. Dan gaat het vooral om de ontsluiting en het aantal transportbewegingen, zeker met betrekking tot de vergisting van het slib waardoor het aantal transportbewegingen zal toenemen.

Ten slotte ziet de planning voor het MER er naar verwachting van de heer Van der Putten als volgt uit:

- Inspraak op de startnotitie t/m 4 april 2011;
- Richtlijnen voor het MER worden in april-mei vastgesteld;
- Het milieueffectrapport zal in september 2011 gereed zijn;
- Toetsing van de inhoud van het MER in oktober/november 2011.

Vragen & discussie over de m.e.r.-procedure en het initiatief

De heer Raaymakers wil graag weten welke onderdelen van de RWZI er in de 15/15-variant als eerste worden aangepakt en welke pas over 15 jaar.

De heer Van Geffen laat weten dat dit nog niet geheel vaststaat, maar wel kan hij aangeven dat het gehele voorterrein van de installatie tot aan de voorbezinktanks in een dermate verouderde staat verkeren dat deze in de eerste fase zeker zullen worden aangepakt. Mogelijk zullen bepaalde onderdelen verderop in de installatie nu minder aanpassingen behoeven en pas over 15 jaar grondig gerenoveerd worden.

Verder vraagt **de heer Raaymakers** wat de ambities van het waterschap zijn op het gebied van stikstof en fosfaat.

De heer Van Geffen geeft aan dat het waterschap zich volledig zal houden aan de wettelijke eisen die daarvoor zijn vastgesteld.

De heer Van Houten, directeur zuivering van het waterschap voegt hier nog aan toe wat op dit moment de wettelijke eisen zijn: 10 milligram per liter voor stikstof en 1 milligram per liter voor fosfaat. Deze eisen zullen met name op grond van de Kaderrichtlijn Water in 2015 strenger worden. Het waterschap heeft zich ten doel gesteld op een zo duurzame en rendabele mogelijke manier met de renovatie om te gaan. Daarom streeft het waterschap er naar ook vooruit te lopen op de eisen voor gehalten stikstof en fosfaat in het effluent, zodat zij over enkele jaren niet direct weer een intensieve ingreep hoeft te doen om de eisen te kunnen waarmaken.

Mevrouw Somers wil graag weten wanneer de pachtcontracten voor het gebied tussen de rode en gele lijn worden opgezegd door het waterschap.

De heer Van Geffen geeft aan niet de exacte datum te weten wanneer deze contacten zullen worden opgezegd, maar hij is er vrij zeker van dat er vanaf 2016 geen nieuwe pachtcontracten meer worden aangegaan.

Mevrouw Van den Dungen van het Brabants Dagblad vraagt hoe groot het gebied is tussen de rode en gele lijn op de gepresenteerde foto.

De heer Van Geffen laat weten dat het gebied enkele hectaren groot is. Ook hier zullen tussen 2013 en 2016 in overleg met de gemeente activiteiten gaan plaatsvinden in het kader van de natuurontwikkeling voor de Groene Delta.

Voorzitter de heer Ditters geeft aan te veronderstellen dat het waterschap met betrekking tot de pachtcontracten tijdig met de pachters contact zal opnemen.

De heer Van Geffen beaamt dat.

Mevrouw Van den Dungen vraagt de heer Van Geffen of hij iets meer kan vertellen over de overgangperiode van de renovatie en de dagelijkse rioolwaterzuiveringsactiviteiten.

De heer Van Geffen laat weten dat dit voor het waterschap een hele spannende periode zal zijn. Het waterschap kan namelijk zijn zuiveringsactiviteiten niet stop zetten. Dit betekent dat de RWZI tijdens de renovatie in bedrijf moet blijven en het water moet worden gezuiverd met dezelfde kwaliteitseisen. Hoewel het waterschap met dit soort renovaties al eerder te maken heeft gehad bij andere RWZI's, waar dat steeds succesvol is afgerond, is het elke keer weer net even anders. De heer Van Geffen geeft als voorbeeld dat er op deze locatie ca 80 km

kabels in de grond liggen en die moeten uiteraard in tact blijven. Dit heeft het waterschap bij eerdere renovaties elders nog niet meegemaakt.

Kortom, het waterschap zal over dit item nog goed na moeten denken en zal daartoe een plan van aanpak opstellen. Maar de RWZI blijft dus gewoon in bedrijf en het waterschap zal dit in zo goed mogelijke banen (moeten) leiden.

De heer Kuijpers, lid van het Algemeen Bestuur van het Waterschap, vraagt de heer Van Geffen of er ook biologische nazuivering gaat plaatsvinden in de nieuwe situatie. Hij doelt daarbij met name op nazuivering van het water door middel van rietkragen of zoiets dergelijks.

De heer Van Geffen laat weten dat de aanleg van een helofytenfilter in de afweging van de plannen wordt meegenomen.

De heer Kuijpers benadrukt dat met zo'n helofytenfilter meerdere doelen worden gediend, namelijk de natuurontwikkeling en een extra zuivering van het water voordat het in de Dieze komt. Hij vraagt zich wel af in hoeverre het effluent nog van invloed is op de vispassage.

De heer Van Houten legt uit dat de kwaliteit van het effluent niet van invloed is op de vispassage. Wel moet de effluentkwaliteit aan de wettelijke eisen cq de vergunningsnormen voldoen. Tijdens het opstellen van de vergunning vindt er een toetsing plaats op de kwaliteit van het effluent (de lozing op het oppervlaktewater). Dit betekent dat het effluent dat het waterschap loost geen schade mag veroorzaken aan het directe milieu en de directe omgeving. Met andere woorden, wanneer het waterschap aan de lozingseisen blijft voldoen, is er geen probleem voor de vissen. Hij noemt ook nog de ervaringen van de vissers die in de directe omgeving van de RWZI vissen en naar het waterschap hebben aangegeven dat de visstand hier goed is. Dit heeft niets met de chemische waterkwaliteit te maken, maar veel meer met het feit dat het water in de omgeving van een RWZI meestal net een paar graden Celsius hoger is, waardoor de vis wordt aangetrokken. De heer Van Houten geeft aan niet te weten of de vissoorten die worden aangetrokken ecologische de juiste zijn. In ieder geval is de waterkwaliteit van het effluent prima en geen bedreiging voor de vissen.

De heer Kroeze vraagt wanneer de aanwezigen het verslag van deze avond kunnen krijgen ivm. de deadline van de inspraakperiode die op 4 april 2011 is gesteld.

Voorzitter de heer Ditters zegt toe dat het verslag binnen anderhalve week vanaf deze avond naar de aanwezigen die zich op de presentielijst hebben ingeschreven wordt gestuurd.

Verder wil **de heer Kroeze** graag weten of het helofytenfilter een onderdeel uit gaat maken van de installatie of dat dit buiten de rode contour komt te liggen als een natuuraspect.

De heer Van der Putten geeft aan dat het helofytenfilter niet buiten de rode contour komt te liggen en voor wat betreft de MER-studie vooralsnog onderdeel zal uitmaken van de installatie.

De heer Kroeze begrijpt uit de presentaties dat er in de vergistingsinstallatie ook andere spullen worden aangevoerd en vergist. Hij is erg benieuwd wat dat dan is.

De heer Van der Putten laat weten dat het gaat om gelijksoortig slib afkomstig van andere installaties.

Mevrouw Van den Dungen wil graag weten of het waterschap ten aanzien van de energieopwekking nog meer ambities heeft voor andere doeleinden.

De heer Van Geffen licht toe dat de ambitie is om als RWZI qua energievoorziening 100% neutraal te laten zijn. Mocht de installatie in de toekomst toch meer energie opwekken dan het nodig heeft, dan zou daar te zijner tijd een extra afzetkanaal voor kunnen worden gezocht. Dit is echter niet een situatie waar het waterschap van uitgaat of naar streeft.

SLUITING

Voorzitter de heer Ditters concludeert dat er verder geen vragen en opmerkingen meer zijn over de verschillende presentaties en het voorgenomen plan van het waterschap.

Vervolgens stelt hij eenieder formeel in de gelegenheid om inspraakreacties te leveren

Hij constateert dat er niemand van de gelegenheid gebruik wil maken om inspraakreacties te leveren.

Er vindt dan ook geen formeel inspraakgedeelte plaats op deze bijeenkomst.

Vervolgens dankt de heer Ditters de inleiders voor hun presentaties en uitleg, alle aanwezigen voor hun komst en inbreng en hij nodigt hen nogmaals uit om de presentielijst in te vullen.

Tot slot wenst hij iedereen wel thuis en sluit daarmee deze informatie- en inspraakbijeenkomst.